

Tekijyys ja hakutiedot käytännön RDA-kuvailussa

Talonmies-Extra 14.3.2019

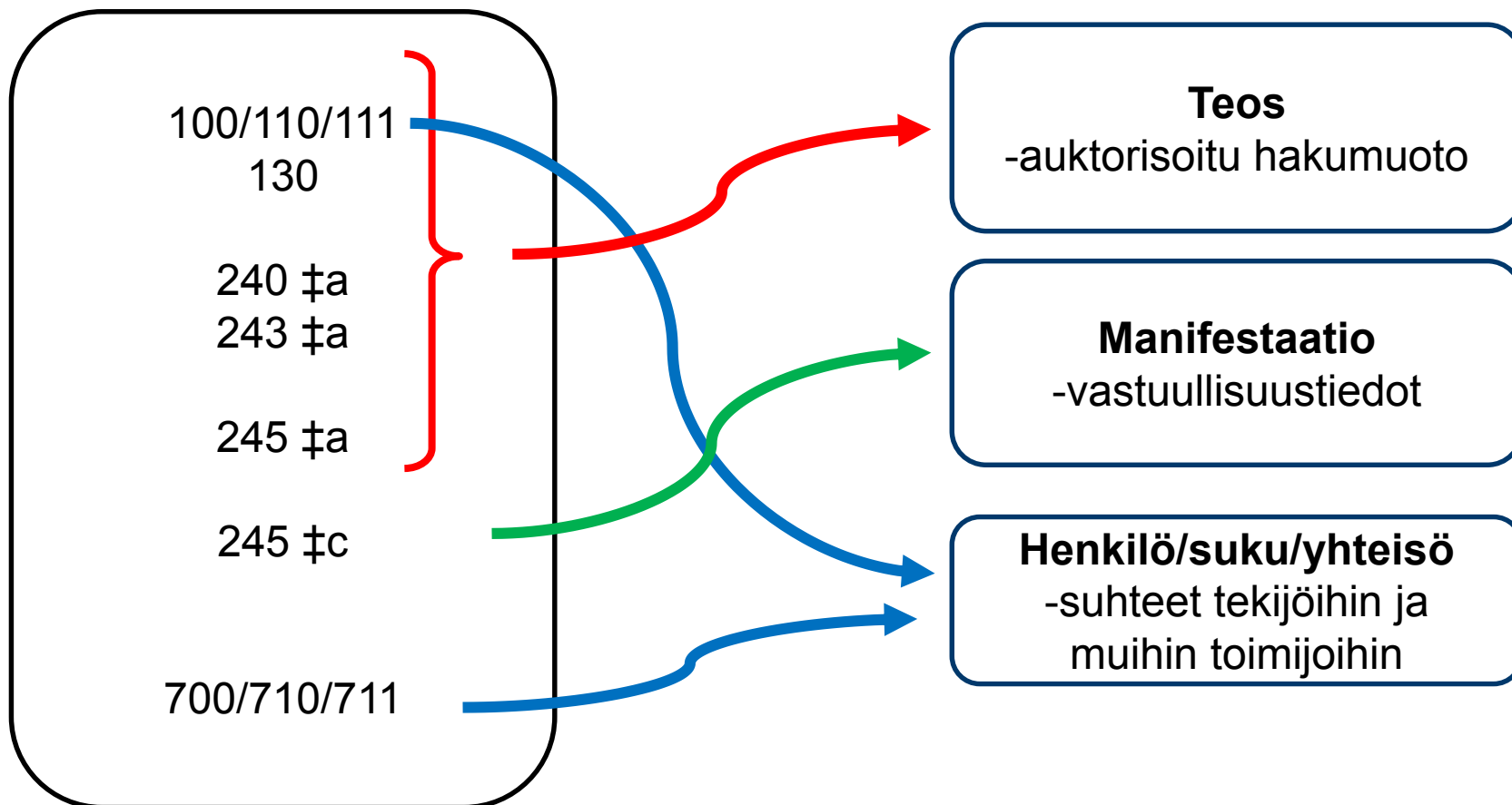
Minna Kantanen, Melinda

Kiti Vilkki-Eriksson, Kansallisbibliografia

Sisältö

- Tekijyys
- Hakutiedot
- Vastuullisuustiedot
  - kentän 245 Ꞥc suhde 1XX/7XX kenttien hakutietoihin
- Roolit
  - toimijoiden suhteet aineistoihin
  - kentän 245 Ꞥc suhde RDA-roolitermeihin
- Hakutietojen valinta - tapausesimerkkejä

Tekijyys, vastuullisuus ja hakutiedot

1XX ja 7XX kentät

- Pääkirjaukset 100/110/111
  - 100 Pääkirjaus - henkilön nimi
  - 110 Pääkirjaus - yhteisön nimi
  - 111 Pääkirjaus - kokouksen nimi
    - Pääasiallisen vastuullisen tekijän (henkilö, suku tai yhteisö) auktorisoitu hakutieto
- Lisäkirjaukset 700/710/711
  - 700 Lisäkirjaus - henkilön nimi
  - 710 Lisäkirjaus - yhteisön nimi
  - 711 Lisäkirjaus - kokouksen nimi
    - Teoksen muut kuin päävastuulliset tekijät
    - Ekspression tekijät
    - Viittaukset kuvailun kohteeseen liittyvistä toimijoista
    - Suhdeviittaukset muihin teoksiin, ekspressioihin jne.

Teoksen tekijä - RDA 19.2

- Teoksen tekijä on toimija, joka on vastuussa teoksen sisällön luomisesta (**creator**)
  - esim. kirjoittaja, säveltäjä
- Ydinelementti
  - Teoksesta vastuussa oleva toimija (henkilö, suku tai yhteisö) pyritään aina löytämään
    - Joskus toimija, joka tietolähteiden perusteella ”**todennäköisesti vastuussa teoksesta**”
- Teoksen tekijä tarvitaan teoksen auktorisoidun hakutiedon muodostamiseen
  - Teosten ja ekspressioiden identifioiminen
  - Suhteiden merkitsemiseen (linkitetty data)

Tekijyydestä

- Teoksen tekijöihin kuuluvat ne toimijat, jotka ovat vastuussa teoksen luomisesta (yksi tai useampi)
- Yhteisvastuullisuutta (**collaboration**) on olemassa kahta tyyppiä:
  - a) teoksen tekijät ovat samassa roolissa (esim. kahden kirjoittajan yhteistyö)
  - b) teoksen tekijät ovat eri rooleissa (esim. kirjoittajan ja kuvittajan yhteistyö)
- Ensimmäinen päävastuullinen tekijä 100/110/111-kenttään, riippumatta siitä kuinka monta tekijää on
  - muista tekijöistä lisäkirjaus 7XX-kenttään harkinnan mukaan

Esimerkkejä

Yksi tekijä

100 1# Ꞥa Eskola, Meri, Ꞥe kirjoittaja.

245 10 Ꞥa Presidenttien lemmikit / Ꞥc Meri Eskola.

Yhteisvastuullisuus, tekijöillä sama rooli

100 1# Ꞥa Koivisto, Satu, Ꞥd 1980- Ꞥe kirjoittaja.

245 10 Ꞥa Näin motivoin yhteistyöhön : Ꞥb ryhmän johtamisen käsikirja / Ꞥc Satu Koivisto, Ritva Ranta.

700 1# Ꞥa Ranta, Ritva, Ꞥe kirjoittaja.

Yhteisvastuullisuus, tekijöillä eri roolit

100 1# Ꞥa De la Bédoyère, Camilla, Ꞥe kirjoittaja.

240 10 Ꞥa My first book of nature, Ꞥl suomi

245 10 Ꞥa Oma luontokirjani / Ꞥc Camilla de la Bedoyere, Jane Newland ; suomennos: Hanna Fauster.

500 ## Ꞥa Teksti: Camilla de la Bedoyere ; kuvitus: Jane Newland.

700 1# Ꞥa Newland, Camilla, Ꞥe taiteilija.

Pääasiallinen tekijä

- Kun yhden tekijän osuus on sisällöstä vallitseva, voidaan tämä merkitä päävastuulliseksi teoksen tekijäksi

100 1# Ꞥa Wallin, Sten Anders, Ꞥd 1853-1937, Ꞥe kirjoittaja.

245 10 Ꞥa Tuntematon sotilas Turkin sodassa : Ꞥb sotamies S. A. Wallinin elämänvaiheet / Ꞥc Pirkko Leino-Kaukiainen.

500 ## Ꞥa Pääosa tekstistä Sten Anders Wallinin muistelmia.

700 1# Ꞥa Leino-Kaukiainen, Pirkko, Ꞥe kääntäjä.

100 1# Ꞥa Hieta-Wilkman, Sinikka, Ꞥd 1953- Ꞥe kirjoittaja.

245 10 Ꞥa SESKO : Ꞥb 50 vuotta asiantuntemusta ja luotettavuutta 1965-2015 Ꞥc toimitus: Lauri Dammert.

500 ## Ꞥa Tekstin pääosin kirjoittaneet Sinikka Hieta-Wilkman ja Lauri Dammert.

700 1# Ꞥa Dammert, Lauri, Ꞥd 1952- Ꞥe kirjoittaja, Ꞥe toimittaja.

Fiktiivinen tekijä*

- Tekijä voi olla myös fiktiivinen tai eläin

100 1# ꞗa DiFonte, Ugo ꞗc (fiktiivinen hahmo), ꞗe kirjoittaja.
245 10 ꞗa Maistaja / ꞗc Ugo DiFonte ; suomentanut Leena Tamminen.

100 1# ꞗa Persio, Kyösti von ꞗc (amerikanbulldoggi), ꞗe kirjoittaja.
245 10 ꞗa Kyösti : ꞗb asioita elämästä / ꞗc Kyösti von
Persiö ; toimittanut Heidi Holmavuo ; kuvat: Kyösti
von Persiö kotialbumi.

* RDA-ohjeet ehkä muuttumassa siten,
että fiktiivinen tekijä tai eläin ei voi olla teoksen tekijänä

Yhteisötekijä RDA 19.2.1.1.1

Yhteisö on teoksen tekijä, jos teos saa alkunsa tai se julkaistaan yhteisön toimesta

JA lisäksi (tässä valikoima tapauksista)

Teokset ovat hallinnollisia ja käsittelevät yhteisöä itseään

- sisäisiä toimintalinjoja, menetelmiä ..

- yhteisön virkamiehiä, henkilökuntaa, jäseniä ...

- yhteisön aineistoa (esim. kokoelmia, museoluettelot yms.)

TAI

Teokset ovat yhteisön kollektiivisen ajattelun tulosta (esim. raportit, standardit)

TAI

Teokset, jotka raportoivat yhteistoiminnasta, joka liittyy konferenssiin tai tapahtumaan (näyttely, messut, festivaali)

Esimerkiksi:

kokousjulkaisut, näyttelyjulkaisut, historiikit, yhteisön toimialaan liittyvät raportit, ohjeistukset, lait, lakiehdotukset, hallinnolliset säännökset

Esimerkki yhteisötekijästä

110 2# Ꞥa Suomen betoniyhdistys, Ꞥe kirjoittaja, Ꞥe julkaisija.

245 10 Ꞥa Betonilattiat 2018 / Ꞥc Suomen Betoniyhdistys, Suomen betonilattiayhdistys.

710 2# Ꞥa Suomen betonilattiayhdistys, Ꞥe kirjoittaja.

- Julkaisu on saanut alkunsa tai julkaistaan yhteisön toimesta.
- Suomen betoniyhdistyksen ohjeita, kollektiivisen ajattelun tulosta.
- Molemmat yhteisöt vastuussa sisällöstä ja mainitaan ensisijaisessa tiedonlähteessä (nimiösivulla)
- Esipuheessa kerrotaan tekstin päivittämiseen osallistuneista henkilöistä:

standardien mukaisesti.

Julkaisun päivitystyöhön on osallistunut Betoniyhdistyksen perustama asiantuntijaryhmä. Ryhmän puheenjohtajana toimi Tarja Merikallio sekä jäseninä Harri Holmgren, Jouko Ilvonen, Kim Johansson, Juha Komonen, Pentti Lumme, Ari Mantila, Martti Matisinen, Jussi Mattila, Seppo Petrow, Max Vuorio ja Juha Valjus. Kirjallisen uudistustyön on työryhmän keskustelujen pohjalta tehnyt Pentti Lumme.

Helsingissä syyskuussa 2018

SUOMEN BETONIYHDISTYS ry

Matti Pentti
Puheenjohtaja

Tarja Merikallio
Toimitusjohtaja

Teoksen auktorisoitu hakutieto

Hakutieto – RDA 5.1.4

Teoksen ensisijainen nimeke - RDA 6.2.2.

Ydinelementti

Teoksen **auktorisoitu hakutieto** muodostetaan yhdistämällä

a) teoksesta vastuussa olevan henkilön, suvun tai yhteisön auktorisoitu hakutieto (mikäli sovellettavissa)

b) teoksen ensisijainen nimeke

Jos tekijällä on samannimisiä teoksia, lisätään hakutietoon muita elementtejä RDA 6.27–6.31 mukaisesti (teoksen muoto, vuosi ...)

Hakutiedot - Koosteet

- Jos teos on **eri toimijoiden teosten kooste**, teoksen auktorisoitu hakutieto muodostetaan käyttämällä **koosteen ensisijaista nimekettä** 6.27.1.4
Esimerkiksi:
  - artikkelikokoelmat
  - koosteet, jotka sisältävät eri tekijöiden aiemmin itsenäisinä ilmestyneitä teoksia
- Jos eri tekijöiden teosten koosteella ei ole omaa nimekettä
-> pääkirjaus ensimmäisen teoksen nimekkeelle
- Yhden tekijän tai yhteisvastuullisten tekijöiden teosten kokoelmat
-> pääkirjaus tekijälle

Kooste vs. yhteistyö

-jos julkaisusta ei käy ilmi, kuka on tehnyt mitään, eikä päävastuullisuutta voi osoittaa, julkaisu katsotaan yhteistyössä tehdyksi ja päävastuulliseksi tekijäksi valitaan ensisijaisessa tiedonlähteessä ensin mainittu toimija

Koosteet – esimerkit

245 00 †a Satuperinteestä nykyrunoon : †b suullisen perinteen ja kirjallisuuden yhteyksiä / †c toimittaneet Niina Hämäläinen, Hanna Karhu ja Silja Vuorikuru ; [artikkelien] kirjoittajat: Satu Apo [ja kymmenen muuta].

245 00 †a Joka kodin suomen kielen opas

700 12 †i Sisältää (teos): †a Leino, Pirkko, †e kirjoittaja. †t Hyvää suomea.

700 12 †i Sisältää (teos): †a Vornanen, Rauni, †e toimittaja. †t Nykysuomen oikeinkirjoitussanakirja.

700 12 †i Sisältää (teos): †a Turtia, Kaarina, †e toimittaja. †t Sivistyssanasto.

Hakutiedot – aineistokohtaisia ohjeita

- Erilliset ohjeet musiikkiteoksille, juridisille ja uskonnollisille teoksille sekä virallisille tiedonannoille RDA 6.28.1-6.31.1.
- KUMEAn ohjeita:
  - [Raamatun kirjojen merkitseminen](#)
  - [Raamatun teosauktoriteetit](#)
  - [Musiikkiaineiston ohjeet](#)
- Liikkuva kuva RDA 6.27.1.3
Elokuvien, videoiden, videopelien tms. auktorisoitu hakutieto muodostetaan teoksen ensisijaisesta nimekkeestä
[Videotallenteiden RDA-kuvailuohje](#)

ESIMERKKI

130 0# †a Risto Rämpääjä ja pullistelija (elokuva : 2019)

Tekijät ja toimijat

- Teoksen tekijä (creator) RDA 19.2
  - esim. kirjoittaja, säveltäjä
- Teokseen liittyvä muu toimija RDA 19.3
  - Toimija, jonka suhde teokseen on muu kuin tekijä-suhde
  - esim. asiantuntija, julkaisija
- Ekspression tekijä RDA 20.2
  - Toimija, joka osallistuu ekspression toteuttamiseen
  - esim. toimittajat, kääntäjät, musiikin sovittajat, esittäjät jne.
- Manifestaatioon liittyvät toimijat RDA 21
- Kappaleeseen liittyvät toimijat RDA 22

Ekspression tekijä - RDA 20.2

SKL 2018:

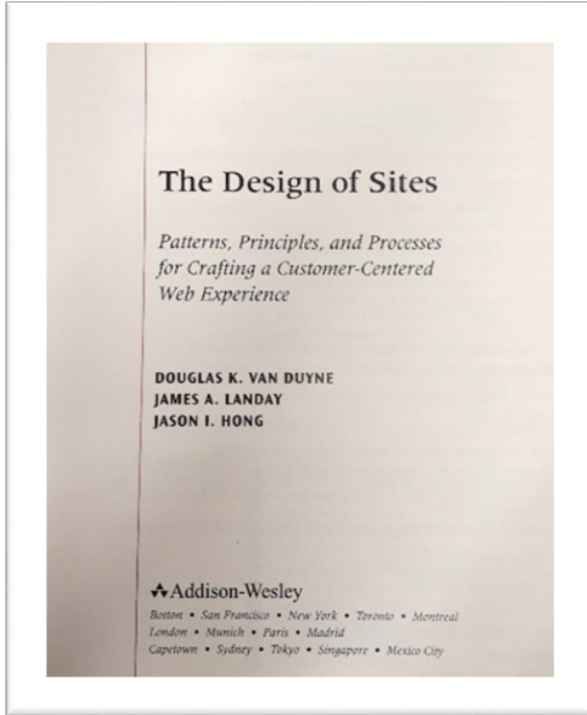
- Lisäydinelementtejä: toimittaja, kääntäjä, sanoittaja, pääesittäjä ja sovittaja
- Kuvittaja on lisäydinelementti silloin, kun kuvitus on keskeinen osa sisältöä.
  - Huom! Ero kuvateoksiin, joissa kuvien tekijä on teoksen tekijä eli roolina on taiteilija ja merkitään tapauskohtaisesti joko 1XX tai 7XX kenttään.
- Jos samassa roolissa on useampi ekspression tekijä, ainakin ensimmäinen merkitään. Muut ekspression tekijät merkitään, kun ne katsotaan tärkeiksi.

MARC 21: kenttään 7XX (tai 1XX kenttään toisena rooliterminä)

Vastuullisuustiedot 245Ꞥc ja 1XX/7XX

- Vastuullisuustiedot ovat aineistosta jäljennettävää kuvailua MARC 21 -kenttään 245Ꞥc
- RDA ei sido vastuullisuustietoja ja tekijöitä toisiinsa, kuten aiemmat säännöt
  - Hakutietona voi olla tekijännimi, jota ei näy kuvailussa
    - Esim. 700 kenttään voi tehdä lisäkirjaukset kirjoittajista, joiden nimiä ei ole mukana vastuullisuusmerkinnössä 245Ꞥc
  - Kuvailevan yksikön päätettävissä, tapauskohtaista harkintaa
  - Teoksen tekijä (ydinelementti) otetaan tarvittaessa julkaisun ulkopuolelta

245ϕc ja 1XX/7XX kentät – esimerkit 1/2

100 1 ϕa Van Duyne, Douglas K., ϕe kirjoittaja.

245 14 ϕa The design of sites : ϕb patterns, principles and processes for crafting a customer-centered web experience / ϕc Douglas K. Van Duyne, James A. Landay, Jason I. Hong.

700 1 ϕa Landay, James A., ϕe kirjoittaja.

700 1 ϕa Hong, Jason I., ϕe kirjoittaja.

*-245ϕc kolme nimeä vastuullisuusmerkinnössä
-kirjoittajat teoksen tekijöitä (creator), joten
merkitään 100 + 700 kenttiin*

245çc ja 1XX/7XX kentät – esimerkit 2/2

100 1 ça Parker, Todd, çe kirjoittaja.

245 10 ça Designing with progressive enhancement : çb building the Web that works for everyone / çc Todd Parker [ja kolme muuta].

700 1 ça Toland, Patty, çe kirjoittaja.

700 1 ça Jehl, Scott, çe kirjoittaja.

700 1 ça Wachs, Maggie Costello, çe kirjoittaja.

-Valinnaisia

TAI

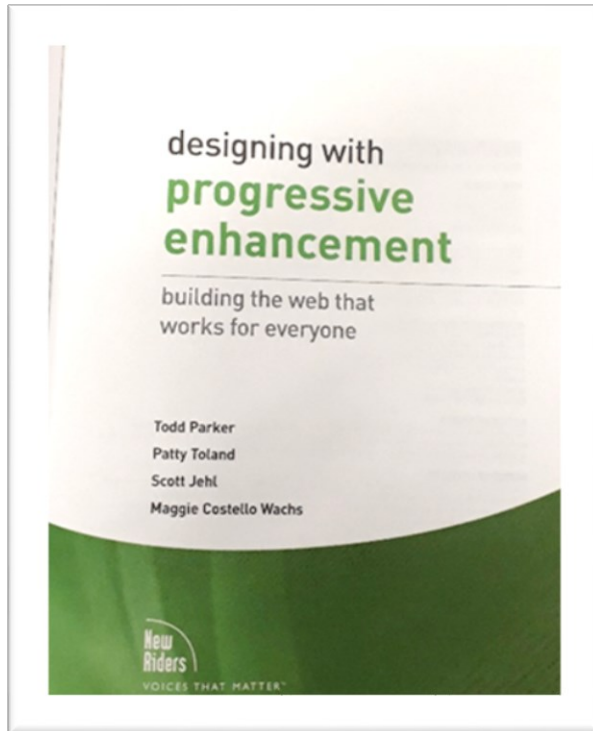
100 1 ça Parker, Todd, çe kirjoittaja.

245 10 ça Designing with progressive enhancement : çb building the Web that works for everyone / çc Todd Parker, Patty Toland, Scott Jehl, Maggie Costello Wachs.

700 1 ça Toland, Patty, çe kirjoittaja.

700 1 ça Jehl, Scott, çe kirjoittaja.

700 1 ça Wachs, Maggie Costello, çe kirjoittaja.

Vastuullisuustiedot kuvailussa vs. hakutiedot

- Nimeke- ja vastuullisuustiedot suoraan julkaisusta (245 \$c)
- Hakutiedoissa käytetään auktorisoituja muotoja eli kenttien 1XX,7XX,6XX,8XX tekijäkirjauksissa
- tiedonlähteenä käytetään Asteria sekä Fennicaa ja Violaa
  - ulkomaisissa nimissä Vifia tai eri maiden kansallisbibliografioita
- Ohjeita toimijoiden nimimuotoihin
<https://www.kiwi.fi/display/Toimijakuvailupalvelu/Toimijakuvailuohje>.
- Kysy lisää Toimijakuvailupalvelulta toimijakuvailu-posti@helsinki.fi

Toimijoiden nimet

- RDA luku 9, liitteet F ja G
- Ensisijaiseksi nimeksi valitaan nimi, jolla henkilö yleisesti tunnetaan
- Kun samalla henkilöllä on useita identiteettejä, käytetään kuhunkin identiteettiin liittyvää nimeä
  - Esim. kun henkilö kirjoittaa eri nimellä/nimimerkillä eri yleisöille
J. K. Rowling (Harry Potter –kirjat), Robert Galbraith (aikuisten romaaneja)
Hector (esittäjä), Heikki Harma (säveltäjä)
  - Pseudonyymit (RDA 9.2.2.8)
Pirkko Saisio alias Eva Wein alias Jukka Larsson

Toimijoiden nimet (2)

- Jos henkilö tunnetaan useammalla kuin yhdellä nimellä, valitaan nimi, jolla henkilö selkeästi tunnetaan parhaiten
  - a) henkilöön liittyvissä aineistoissa useimmin esiintyvä nimi
  - b) tietolähteissä useimmin esiintyvä nimi
  - c) viimeisin käytetty nimi
- Jos henkilö vaihtaa nimensä, valitaan ensisijaiseksi nimeksi viimeisin nimi tai nimimuoto
  - suomalainen linjaus: ennen vuotta 2016 tehtyjä auktoriteettitietueita ei muuteta takautuvasti

Roolit

Roolitermit - toimijoiden suhteet aineistoihin

- Henkilöiden, sukujen tai yhteisöjen suhteet aineistoihin ilmaistaan roolitermeillä
- MARC 21-formaatissa 1XX/7XX osakenttä †e tai †j
- Termit Metatietosanastosta (tai RDA-liitteestä I)
- Saman toimijan roolit merkitään toistamalla suhdeosakenttää
- Epäselvissä tapauksissa suhdetermin voi jättää pois

100 1# †a Oksanen, Sofi, †e kirjoittaja.

100 1# †a Rautavaara, Einojuhani, †e säveltäjä.

100 1# †a Kaurismäki, Aki, †e ohjaaja, †e näyttelijä.

Suhdetermien järjestys RDA:n mukaisesti

- 1) **Teokseen liittyvät suhteet:** kirjoittaja, kokoaja, koreografi, käsikirjoittaja, ohjaaja, sanoittaja, suunnittelija, säveltäjä, taiteilija, tuottaja, valokuvaaja...
- 2) **Ekspressioon liittyvät suhteet:** animaattori, esittäjä, johtaja, kertoja, kuvittaja, kääntäjä, lavastaja, leikkaaja, näyttelijä, opettaja, piirtäjä, sovittaja, tanssija, toimittaja, äänittäjä...
- 3) **Manifestaatioon liittyvät suhteet:** jakaja, kustantaja...
- 4) **Kappaleeseen liittyvät suhteet:** entisöijä, omistaja, sitoja ...

Muistisääntö oikeasta järjestyksestä TEMK tai WEMI

Suhteen määritteet tekijälle

Vain nämä voivat olla päävastuussa teoksesta
(MARC 21 kentät 100/110/111 ensimmäisenä roolina)

arkkitehti

maisema-arkkitehti

designer

elokuvantekijä

haastateltava

haastattelija

kartantekijä

keksijä

kirjoittaja

kokousten

raportoija

käsikirjoittaja

libretisti

sanoittaja

kokoaja

koreografi

ohjelmoija

preeses

ohjelmoija

preeses

respondentti

säveltäjä

säätävä lainkäyttöalue

taiteilija

kalligrafi

kirjataiteilija

kuvanveistäjä

uudelleen miksaaja

valokuvaaja

+ Kansallisia termejä:

alkuperäisidean luoja

dramaturgi

gratulaation kirjoittaja

keskustelija

laulunoppaan tekijä

muotoilija

sarjakuvantekijä

soitonoppaan tekijä

suunnittelija

äänitaiteilija

Valikoima muita teokseen liittyviä toimijoita

Ei päävastuussa teoksesta (MARC 21 kentät 700/710/711 tai 100/110/111 tekijäroolin jälkeen toisena roolina)

asiantuntija

julkaisija

kuvaaja

ohjaaja

elokuvaohjaaja

radio-ohjelman ohjaaja

televisio-ohjelman ohjaaja

teoksella kunnioitettu

tuotantoyhtiö

tuottaja

[RDA 1.2.2](#) tai Metatietosanasto (<https://finto.fi/mts/fi/>)

Valikoima ekspression tekijöitä

Ei päävastuussa teoksesta (MARC 21 kentät 700/710/711 tai 100/110/111 tekijäroolin jälkeen toisena roolina)

animaattori

DJ

esittäjä

johtaja

kapellimestari

kuoronjohtaja

juontaja

kertoja

laulaja

näyttelijä

ääninäyttelijä

opettaja

puhuja

soittaja

tanssija

kuvittaja

tekstaaja

valokuvaaja (ekspressio)

kääntäjä

leikkaaja

lyhentäjä

piirtäjä

toimittaja

värittäjä

äänisuunnittelija

äänittäjä tai kameraoperaattori

+ Kansallisia termejä:

lukija

päätoimittaja

[RDA I.3.1](#) tai Metatietosanasto (<https://finto.fi/mts/fi/>)

Sama rooli teoksessa ja ekspressiossa

- dramaturgi - dramaturgi (ekspressio)
- keskustelija - keskustelija (ekspressio)
- sanoittaja - sanoittaja (ekspressio)
- äänitaiteilija - äänitaiteilija (ekspressio)
- valokuvaaja – valokuvaaja (ekspressio)

- Teoksen tekijänä rooli termi liittyy teokseen
- Ekspressioon liittyvä rooli, kun toimija täydentää alkuperäistä teosta valokuvilla, keskusteluosuuksilla tms.

Manifestaatioon / kappaleeseen liittyvät toimijat - esimerkkejä

Manifestaatioon liittyvät toimijat – [RDA 1.4](#) tai Metatietosanasto (<https://finto.fi/mts/fi/>)

- elokuvan jakelija
- kustantaja
- tuottaja

Kappaleeseen liittyvät toimijat [RDA 1.5](#) tai Metatietosanasto (<https://finto.fi/mts/fi/>)

- huomautusten kirjoittaja
- kuraattori
- lahjoittaja

Kustantaja – RDA 21

Manifestaatioon liittyvät toimijat

kustantaja: Toimija, joka on vastuussa aineiston kustantamisesta, julkaisemisesta tai ilmestymisestä.

Kustantaja merkitään, mikäli tietoa pidetään tärkeänä löytyvyyden kannalta.

SKL 2019: Kustantaja merkitään, kun kyseessä on sellainen yhteisö, jonka pääasiallinen toimi ei ole kustantaminen (esim. erilaiset yhdistykset ja seurat). Kaupallisessa roolissa olevaa kustantajaa (esim. Otava, WSOY) ei pääsääntöisesti merkitä.

- Toimijana kustantaja merkitään 7XX kenttään
- Roolitermiksi: kustantaja, julkaisija

Julkaisujen vastuullisuustiedot ≠ RDA-roolitermit

- Suhteet toimijoihin ilmaistaan kuvailussa RDA-termein
- Vastuullisuustiedot jäljennetään julkaisusta (245†c)
  - Julkaisujen merkinnät eivät ole standardisoituja
- Nimiösivun/vastuullisuustietojen merkinnät ≠ RDA-roolitermit
- Esimerkiksi:
  - ”Toimittaja” nimiösivulla ≠ roolitermi ”toimittaja”
  - ”Kuvittaja” nimiösivulla ≠ roolitermi ”kuvittaja”
- Kuvailija tulkitsee julkaisun vastuullisuustiedot RDA-roolitermeiksi

Rooli ”kirjoittaja”

- Kirjoittaja ≠ author
  - *author: An agent responsible for creating a work that is primarily textual in content, regardless of media type or genre.*
- Käytetään myös yhteisötekijästä

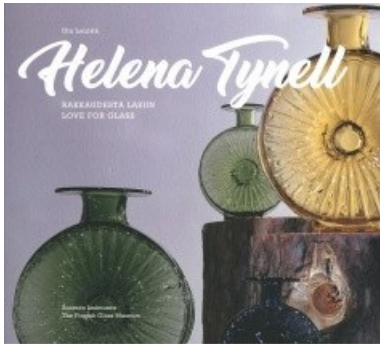
ESIMERKKI

110 1# †a Suomi. †b Ympäristöministeriö, †e kirjoittaja.

110 2# †a Marttaliitto, †e kirjoittaja, †e kustantaja.

Rooli ”taiteilija” – kuvateokset

- Teoksen tekijäksi merkitään taiteilija silloin, kun teoksen pääosassa ovat taiteilijan luomat teokset, esim. näyttelyluettelo tai muu kooste taiteilijan teoksista tehdyistä kuvajäljenteistä
  - Samoin valokuvaaja, arkkitehti, kuvanveistäjä ...
- Taiteilija on teoksen tekijän rooli

100 1# †a Tynell, Helena, †d 1918-2016, †e taiteilija.
245 10 †a Helena Tynell : †b rakkaudesta lasiin
= Helena Tynell : love for glass / †c Uta Laurén ;
käännökset = translations: Jüri Kokkonen.

100 1# †a Aalto, Alvar, †d 1898-1976, †e arkkitehti
245 10 †a Alvar Aalto : †b art and the modern form
/ †c editor Sointu Fritze ...

Kuvakirjan kuvittaja = taiteilija 1/2

- Kuvittaja on ekspressioon liittyvä toimija (ei koskaan päävastuussa teoksesta)
  - Lasten kuvakirjoissa nimiösivun merkinnöissä kuvien tekijät on usein merkitty kuvittajaksi
- Taiteilija on teoksen tekijän rooli -> kirjankuvittajasta käytetään suhdetermiä ”taiteilija”

100 1# ₪a Garofano, Camilla, **₪e taiteilija**.
245 10 ₪a Yksisarviset : ₪b tarrakirja / ₪c **kuvitus: Camilla Garofano** ; suunnittelu: Mary Cartwright ; teksti: Fiona Watt ; [suomentaja: Tanja Kanerva].

100 1# ₪a Tafuni, Gabriele, **₪e taiteilija**.
245 10 ₪a Kulkuneuvoja / ₪c **kuvittanut Gabriele Tafuni** ; suomenkielinen teksti: Line Raivuo.

Kuvakirjan kuvittaja = taiteilija 2/2

- Kun tekijöiden roolit ovat saman arvoisia, ensisijaisessa tiedonlähteessä ensin mainittu otetaan yleensä päävastuulliseksi tekijäksi

100 1# Ꞥa Savisaari, Aira, Ꞥe kirjoittaja.

245 10 Ꞥ a Niilo korjaa pyörää / Ꞥc Aira Savisaari, Hannamari Ruohonen.

500 ## Ꞥa Teksti: Aira Savisaari ; kuvitukset: Hannamari Ruohonen.

700 1# Ꞥa Ruohonen, Hannamari, Ꞥe taiteilija.

Kuvittaja -> valokuvaaja, taiteilija

- ”Kuvitus” nimiösivulla, roolitermiksi ”valokuvaaja”

100 1# ja Tuominen, Vesa, ja 1956-
ja kirjoittaja.

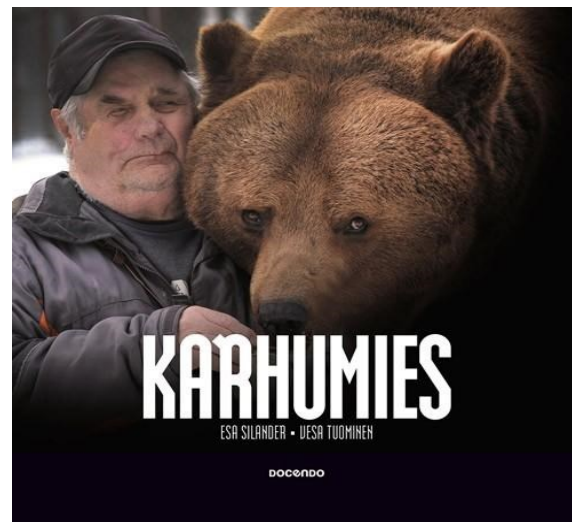
245 10 ja Karhumies / ja Vesa

Tuominen, Esa Silander ; kuvitus:

Tapio Paappanen.

700 1# ja Silander, Esa, ja 1956- ja
kirjoittaja.

700 1# ja Paappanen, Tapio, ja
valokuvaaja.

Rooli ”kuvittaja”

- Kuvittaja on ekspressioon liittyvä toimija (ei koskaan päävastuussa teoksesta)
- Määritelmä = henkilö tai yhteisö, joka osallistuu ekspression tekemiseen täydentämällä pääasiallista sisältöä piirroksilla, valokuvilla, kaavioilla jne. Jos piirrokset tms. muodostavat teoksen pääsisällön katso taiteilija tai valokuvaaja
- **kuvittaja**
  - tekstaaja
  - valokuvaaja (ekspressio)

100 1# Ꞥa Collins, Tim, Ꞥe kirjoittaja.

245 10 Ꞥa Ihana laiskuus : Ꞥb leppoisuutta ja laiskiaisviisautta /

Ꞥc Tim Collins ; **kuvitus: Luka Va** ; suomennos: Vilhelmiina Koho.

700 1# Ꞥa Va, Luka, **Ꞥe kuvittaja.**

Rooli ”kokoaja”

- Kokoaja on teoksen tekijä
- Kokoaja merkitään päävastuulliseksi tekijäksi sanakirjoissa, bibliografioissa, luetteloissa
  - Usein julkaisussa kokoajat merkitty toimittajaksi

100 1 †a Jaanu-Schröder, Marjatta, †d 1943- †e kokoaja.
245 10 †a Uusi suomi-indonesia-suomi sanakirja = †b Kamus baru
Finlandia-Indonesia-Finlandia / †c toimittaja/redaktur: Marjatta
Jaanu-Schröder ; indonesian kielen asiantuntijana toimittaja:
Suprpto Ismudjito.

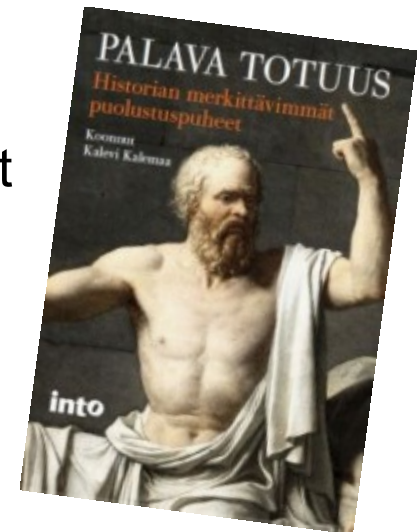
100 1# †a Mononen, Ulla, †e kokoaja, †e toimittaja.
245 10 †a Aikuisten jatko- ja sarjakirjat / †c toimittanut
Ulla Mononen.

Rooli ”toimittaja”

- Toimittaja on ekspression tekijä (ei koskaan päävastuussa teoksesta)
- Julkaisun merkinnät: toimittanut/koonnut ...
- Kokoomateoksen kokoaja/toimittaja
-> rooliksi toimittaja

245 00 Ꞥa Palava totuus : Ꞥb historian merkittävimmät puolustuspuheet / Ꞥc koonnut Kalevi Kalemaa.
700 1# Ꞥa Kalemaa, Kalevi, Ꞥd 1941- Ꞥe toimittaja.

Rooli ”sarjakuvantekijä”

- Sarjakuvantekijä = henkilö tai yhteisö, joka on vastuussa sarjakuvan kuvallisesta ja/tai kirjallisesta ilmaisusta
  - Kansallinen termi
  - Metatietosanastossa
  - Yläkäsitteenä sekä kirjailija että taiteilija
- Julkaisun merkinnät: käsikirjoitus ja piirroksset/kirjoittanut ja piirtänyt ...

100 1# Ꞥa Makkonen, Sami, Ꞥd 1975- Ꞥe sarjakuvantekijä.
245 10 Ꞥa Kalevala / Ꞥc Sami Makkonen.
730 0# Ꞥi Sarjakuvaversiõn perustana (teos): Ꞥa Kalevala.

Muutokset tekijyydessä?

Uusi painos – sama teos

- Jos eri painoksien ensisijaisessa tiedonlähteessä vastuullisuustiedot vaihtelevat, ensisijaiseksi tekijäksi otetaan **1. painoksen tekijä**. [RDA 6.27.1.4](#) ja [19.2.1](#), ellei kyseessä ole kokonaan uusi teos. Tekijöiden eri järjestyksestä tehdään huomautus.

100 1# Ꞥa Aikio, Marjaana, Ꞥe kirjoittaja.

245 10 Ꞥa Giela geainnut : Ꞥb logahaga eatnigiella.

Ꞥn 1 / Ꞥc Elen Anne Sara, Marjaana Aikio, Helmi Länsman, Maarit Magga.

500 Ꞥa Ensimmäisen painoksen tekijät: Marjaana Aikio, Helmi Länsman, Maarit Magga.

Uusi painos – uusi teos

100 1# ¶a Voipio, Ville, ¶e kirjoittaja.

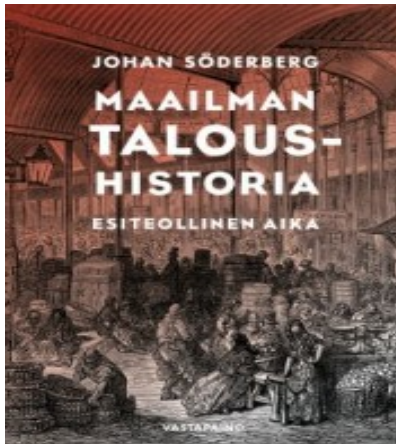
245 10 ¶a Mediasta dataan : ¶b mediatoimistoyhteistyön käsikirja / ¶c uudistetun laitoksen kirjoittanut Ville Voipio.

250 ## ¶a [Uudistettu laitos].

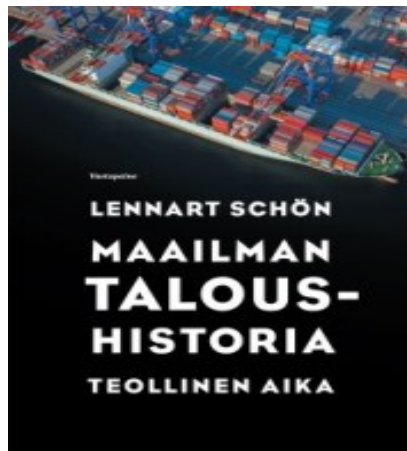
700 1# ¶i Uudistettu laitos teoksesta: ¶a Pimenoff, Thomas, ¶d 1963-
 ¶e kirjoittaja. ¶t Mediatoimistoyhteistyön opas.

Moniosainen monografia

- Jos tekijät vaihtuvat moniosaisen monografian eri osissa, tekijyys merkitään ensimmäisen osan tekijälle. Myöhempisiin osiin liittyvät tekijät merkitään 500 ja 7XX kenttiin. (RDA [18.4.2.1](#) ja [6.27.1](#))

100 1# Ꞥa Söderberg, Johan, Ꞥe kirjoittaja.
245 10 Ꞥa Maailman taloushistoria. Ꞥp Teollinen
aika / Ꞥc Lennart Schön ; suomentanut Paula Autio.
500 ## Ꞥa Ensimmäisen osan tekijä: Johan Söderberg.
700 1# Ꞥa Schön, Lennart, Ꞥe kirjoittaja.

Tapausesimerkkejä

Kooste vai yhteistyö?

Yhteistyössä tehdyn teoksen tunnistaa seuraavista ominaisuuksista - RDA 6.27.1.3 SKL:

- Aineistossa ei ole selkeästi ilmaistu, kuka tekijöistä on päävastuussa.
- Aineisto ei koostu erillisistä teoksista, joilla on omat tekijänsä.

Eri tekijöiden teoksista koostuvan **kokoomateoksen** tunnistaa mm. seuraavista ominaisuuksista RDA 6.27.1.4 SKL:

- Aineistossa on ilmaistu, kuka on tehnyt minkäkin osan teoksesta.
- Aineistossa on usein mainittu kokoaja/toimittaja.
- Tekijöinä on mainittu henkilöitä, jotka eivät ole voineet tehdä teosta yhteistyössä, esim. elinajan perusteella.

Yhdessä kirjoitettu teos (yhteistyö)

100 1# ja Erikson, Petra, 1974- te kirjoittaja.

245 10 ja Satakieli. n 8, p Äidinkieli ja kirjallisuus

/ c Petra Erikson, Jukka Hintikka, Maria Korkalainen, Aino Nuortimo, Laura Visapää ;

toimitus: Katariina Voutilainen ja Tiia Kähärä ; kuvitus: Susanna Iivanainen.

700 1# ja Hintikka, Jukka, 1980- te kirjoittaja.

700 1# ja Korkalainen, Maria, 1976- te kirjoittaja.

700 1# ja Nuortimo, Aino, te kirjoittaja.

700 1# ja Visapää, Laura, 1977- te kirjoittaja.

700 1# ja Voutilainen, Katariina, 1980- te toimittaja.

700 1# ja Kähärä, Tiia, 1992- te toimittaja.

700 1# ja Iivanainen, Susanna, 1973- te kuvittaja.

Kooste - artikkelikokoelma

978-952-9888-60-3

245 04 †a The Barents and the Baltic Sea Region : †b contacts, influences and social change / †c Kari Alenius & Matti Enbuske (eds.).

500 ## †a Artikkelien kirjoittajat: Sirpa Aalto ja 21 muuta.

505 0# †a Approaches to the study of the Barents and the Baltic Sea Region / Kari Alenius, Matti Enbuske -- Challenges of cultural and political encounters -- Hyväksikäyttöä vai kumppanuutta? Saamelaisten ja skandinaavien kohtaamiset islantilaisissa saagoissa / Sirpa Aalto ...

700 1# †a Aalto, Sirpa, †e kirjoittaja.

700 1# †a Alenius, Kari, †d 1966- †e kirjoittaja, †e toimittaja.

700 1# †a Enbuske, Matti, †d 1962- †e kirjoittaja, †e toimittaja.

-tässä lisäkirjaukset vain vastuullisuusmerkinnössä mainituista tekijöistä

Kooste vai yhteistyössä kirjoitettu – tulkintaa

100 1# ꜑a Rantakallio, Reija, ꜑e kirjoittaja, ꜑e valokuvaaja.

245 10 ꜑a Kukoistava keidas : ꜑b pihan ja parvekkeen uusi loisto / ꜑c tekstit: Reija Rantakallio, Anna Aho, Auli Honkanen, Lotta Lindholm, Teija Tuisku, Ulla Vestola, Heidi Haapalahti ; istutussuunnitelmat, piirroksat, työvaiheluonnokset: Reija Rantakallio, Tanja Pellikka, Lotta Lindholm ; kuvat: Teija Tuisku [ja 20 muuta].

500 ## ꜑a Teos on koottu Viherpiha-lehden artikkeleista.

700 1# ꜑a Aho, Anna, ꜑e kirjoittaja.

700 1# ꜑a Honkanen, Auli, ꜑e kirjoittaja.

700 1# ꜑a Lindholm, Lotta, ꜑e kirjoittaja.

700 1# ꜑a Tuisku, Teija, ꜑d 1968- ꜑e kirjoittaja, ꜑e valokuvaaja (ekspressio).

....

kirjoittajat ilmoitettu luettelona, josta ei ilmene kuka on kirjoittanut minkäkin osuuden

-> tulkitaan yhteistyössä kirjoitetuksi

-SKL 2018 mukaan: 245 ꜑c tekstit: Reija Rantakallio [ja kuusi muuta]

Tekijyys taidekirjoissa? 1/2

- Kuvateokset vs. kuvitetut tekstijulkaisut

Elämäkerrat, muistelmat

100 1# **†a Hautala-Hirvioja, Tuija, †d 1957- †e kirjoittaja..**

245 10 **†a Maija Kellokumpu : †b Koillis-Lapin herkkä kuvaaja / †c Tuija Hautala-Hirvioja.**

700 1# **†a Kellokumpu, Maija, †d 1892-1935, †e taiteilija.**

- Kuvateokset, joissa pääosassa taiteilijan teokset, näyttelyjulkaisut tai muut koosteet taiteilijan teoksista tehdyistä kuvajäljenteistä

100 1# **†a Luhta, Jorma, †d 1951- †e valokuvaaja.**

245 10 **†a Revontulet / †c Jorma Luhta, Seija Paasonen.**

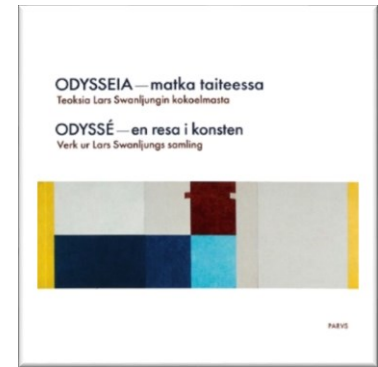
500 ## **†a Kuvat: Jorma Luhta ; teksti: Seija Paasonen.**

700 1# **†a Paasonen, Seija, †d 1959- †e kirjoittaja.**

Tekijyys taidekirjoissa? 2/2

- Näyttelyjulkaisut, joissa taidegalleria tmv. yhteisö on koonnut näyttelyn ja omistaa kaikki näyttelyn teokset
110 2# †a Kokoelma Swanljung.
245 10 †a Odysseia : †b matka taiteessa : teoksia Lars Swanljungin kokoelmasta / †c kirjoittajat: Auli Jämsänen, Jan Kaila ...
- Näyttelyjulkaisu näyttelylle, useimmiten toistuva näyttely
111 2# †a Mikkelin kuvitustriennale †n (11 : †d 2017)
245 10 †a Kuvitustriennale : †b Mikkelin 11. kuvitustriennale = Mikkelin 11th Illustration Triennial / †c toimitus = editor: Anna-Maria Larikka ...
- Näyttelyjulkaisu taiteilijaryhmälle
110 2# †a Vino puu –taiteilijaryhmä, †e taiteilija.
245 10 †a Vino puu : †b nuoren miehen muotokuva / †c tekstit: Marko Järvikallas & Ilja Karsikas ; kuvitukset: Ilja Karsikas ...

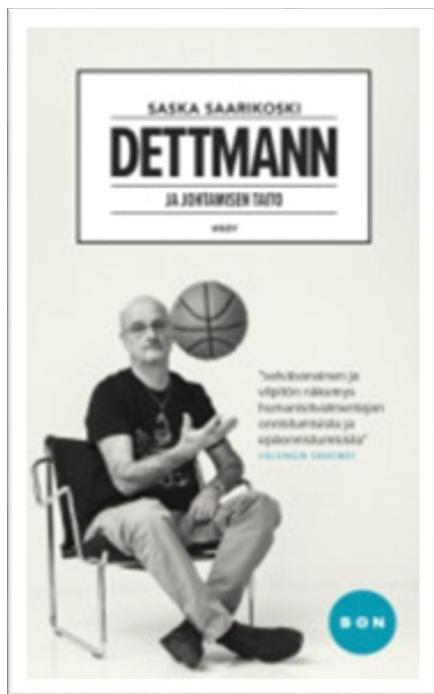
Haastatteluihin perustuvat teokset

Tekijyys haastatteluista koostuvassa julkaisussa riippuu haastattelijan/haastateltavan osuudesta

Pääkirjaukseksi

- **Haastateltava**, kun sisältö on pääasiassa haastateltavan tuottamaa, ”puhetta minä-muodossa” (vrt. omaelämäkerrat, muistelmat)
- **Haastattelija**, kun pääsisältö haastattelijan tekstiä
-mukana esim. kommentointeja ja selostuksia haastattelutilanteesta ja taustoja haastateltavasta
- **Nimeke**, kun on useita haastateltavia ja osuudet ovat itsenäisiä teoksia, joista voisi tehdä sisältöhuomautuksen 505 ja tekijä-nimeke-lisäkirjaukset kenttään 700 †a+†t –kirjaukset

Pääkirjaus haastateltavasta

978-951-0-42314-1

100 1# †a Dettmann, Henrik, †e haastateltava.

245 10 †a Dettmann ja johtamisen taito / †c
Saska Saarikoski.

600 14 †a Dettmann, Henrik.

700 1# †a Saarikoski, Saska, †d 1963- †e
kirjoittaja.

Pääkirjaus haastattelijasta

978-951-1-31747-0

100 1 ₣a Kivitie, Essi, ₣e kirjoittaja, ₣e haastattelija.

245 10 ₣a Suominaiset maailmalla / ₣c Essi Kivitie & Eeva Sallinen Simard ; valokuvat: Ruut DeMeo [ja muita].

500 ₣a Haastateltavat: Lotta Nieminen ja 14 muuta.

600 14 ₣a Nieminen, Lotta. ₣0 (FIN11)000151916

... ja 600 kenttä kaikista muista haastateltavista

700 1 ₣a Sallinen Simard, Eeva, ₣e kirjoittaja, ₣e haastattelija. ₣0 (FIN11)000175017

700 1 ₣a DeMeo, Ruut, ₣e kuvittaja. ₣0 (FIN11)000175018

700 1 ₣a Nieminen, Lotta, ₣e haastateltava. ₣0 (FIN11)000151916

Kommentaarit

Tekijyys riippuu siitä kumpi on merkittävämpi teoksen sisällössä – kommentaari vai alkuperäinen teos

Alkuperäisen kirjoittajan osuus merkittävämpi

100 1# $\ddot{a}$ Tacitus, Publius Cornelius, $\ddot{e}$ kirjoittaja.

245 10 $\ddot{a}$ Germaania / $\ddot{c}$ Tacitus ; suom. ja lyhyesti selittänyt Edwin Linkomies.

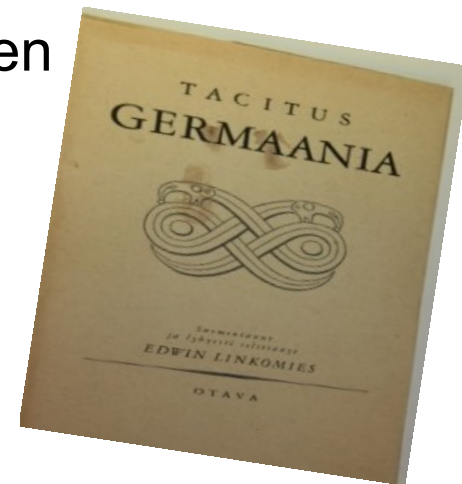
Kommentaarin osuus merkittävämpi

100 1# $\ddot{a}$ Kuhanen, Petteri, $\ddot{d}$ 1961- $\ddot{e}$ kirjoittaja.

245 10 $\ddot{a}$ Asunto-osakeyhtiölaki : $\ddot{b}$ kommentaari

/ $\ddot{c}$ Petteri Kuhanen, Ari Kanerva, Marina

Furuhjelm, Helena Kinnunen.

Jatkopohdittavaa tekijyydestä ja hakutiedoista

- Edelleen siirtymäaika RDA:n täydelliseen soveltamiseen
- RDA korostaa päävastuullisen tekijän merkitsemistä - ei täysin sovelleta kaikissa aineistoissa
- Yhteisötekijäys laajemmin käyttöön
  - Aiempien sääntöjen mukaa oli helppo valita nimeke pääkirjaukseksi ("epävarmat tapaukset nimekkeelle")

Muita lisäkoulutusaiheita?

- Suhteet
- Nimekkeiden muutokset
- Kokous- ja konferenssijulkaisujen kuvailu/hakutiedot
- Muuta? Ehdotuksia voi laittaa webinaarin koulutuspalautteessa

Kiitos!

fennica-posti(at)helsinki.fi
melinda-posti(at)helsinki.fi